

Nr 17

Av herr Jansson i Benestad m. fl., *angående ändrade bestämmelser om familjebidrag till värnpliktiga som driver näring eller rörelse.*

(Lika lydande med motion nr 7 i Första kammaren)

Gällande bestämmelser rörande familjebidrag vid militärtjänstgöring är så utformade, att vissa kategorier värnpliktiga i praktiken ställs utanför möjligheten till ekonomiskt stöd för familjens uppehälle vid militärtjänstgöring. Familjebidragsförordningen och tillämpningsanvisningarna är nämligen av sådant innehåll, att ett mycket stort antal närings- och rörelseidkare ej får möjlighet till vare sig näringsbidrag eller familjebidrag.

Näringsbidraget, vars utformning enligt hemställan av 1960 års riksdag närmare skall utredas, avser att endera möjliggöra anställande av fullgod ersättare vid företagarens militärtjänstgöring, så att företaget kan hållas i gång i normal omfattning, eller täcka de kostnader som uppstår därest företagaren blir nödsakad nedlägga företaget under militärtjänstgöringen. Under numera tämligen regelmässigt rådande höga sysselsättning ställer det sig emellertid i flertalet fall ogörligt att anställa fullgod ersättare. Det ligger vidare i sakens natur att det är nära nog omöjligt att nedlägga driften vid jordbruk och många hantverks- och affärsföretag. Följden blir att möjligheterna till näringsbidrag i praktiken är synnerligen starkt begränsade.

När näringsbidrag ej utgår har näringsidkare, som inkallats till militärtjänstgöring, i princip rätt till familjebidrag. Den normerade behovsprövning, som gäller i fråga om familjebidragen, är emellertid sådan att näringsidkarna ställs utanför även möjligheten till familjebidrag. Detta framgår av de gällande tillämpningsanvisningarna.

Enligt anvisningarna skall familjebidragets högsta belopp i respektive fall reduceras med hänsyn till den civila inkomst den värnpliktige och dennes familj har eller antages ha under inkallelsetiden. För dem som har inkomst av tjänst gäller att, om vederbörande under inkallelsetiden uppbär viss lön från sin arbetsgivare, denna skall i den mån den överskrider en fjärdedel av den normala inkomsten verka reducerande på familjebidraget. Har vederbörandes hustru egen inkomst som överstiger 1 200 kronor per månad medför en fjärdedel av denna ingen reducering, medan återstoden till hälften har en reducerande effekt på familjebidraget. Är hustruns arbetsinkomst lägre än 1 200 kronor per månad medför 300 kronor ingen reducerande effekt, medan hälften av återstoden verkar reducerande.

För företagare tillämpas den s. k. tolftedelningsmetoden i de fall där vederbörandes av militärtjänstgöring föranledda inkomstbortfall ej kan beräknas på annat sätt. För de flesta jordbruk och småföretag gäller att inkomstbortfallet ej kan beräknas på annat sätt, varför den nämnda metoden tillämpas. Metoden innebär att man utgår från att inkomsten från rörelsen per månad räknat utgör en tolftedel av inkomsten närmast föregående år, d.v.s. att företagarens bortovaro för militärtjänstgöring ej medför något som helst ekonomiskt avbräck. Den på detta sätt beräknade civila inkomsten under militärtjänstgöringen avdrages så när som på 200 kronor per månad räknat från det familjebidrag som eljest skulle ha utgått. Vanligen blir följderna att vederbörande helt går miste om familjebidrag. Nämnda avdragsfria belopp, 200 kronor, fastställdes 1960. Dessförinnan utgjorde det 100 kronor, vilket belopp fastställdes 1946.

Det bör uppmärksammas att den höjning av beloppet, som företogs 1960, skall kompensera de höjningar av motsvarande avdragsfria belopp som till följd av penningvärdeförsämring och reell standardhöjning automatiskt kommit andra grupper till del på grund av att de avdragsfria beloppen för dessa baserats på procentregler. Höjningen utgjorde således i stort sett endast en anpassning till vad som redan kommit andra till del.

De nämnda grunderna för den normerade behovsprövningen medför att familjepeningen för företagare med hustru och två barn helt bortfaller om inkomsten föregående år uppgått till ca 7 000 kronor. Har vederbörande rätt till familjepening för hustru och ett minderårigt barn blir motsvarande inkomstbelopp ca 6 000 kronor och om han har rätt till familjepening för endast hustru ca 5 000 kronor. Följden blir givetvis att familjepening till företagare utgår endast i ett ytterligt fåtal fall.

Tolftedelningsmetoden måste anses baserad på ett i grunden felaktigt betraktelsesätt. Man synes utgå från att företagarna har något slag av arbetsfri inkomst och att deras företag endast i mycket ringa utsträckning är beroende av deras närvaro och arbetsinsats. För ett överväldigande flertal småföretagare inom handel, hantverk, småindustri, jordbruk, trädgårdsskötsel och fiske är detta ingalunda fallet. Den enda rimliga utgångspunkten måste vara att, om en företagare under en tolftedel av året är inkallad till militärtjänstgöring, hans inkomst minskas med en tolftedel.

Såsom nämnts gäller för flertalet företag att de på något sätt måste hållas i gång under företagarens militärtjänstgöring. Att härav dra slutsatsen att något ekonomiskt avbräck inte uppstår är emellertid felaktigt. I den mån företaget under militärtjänstgöringen lämnar avkastning måste detta bero på särskilda arbetsinsatser gjorda av företagaren själv under eventuell ledighet under militärtjänstgöringstiden, av tillfälligt lejd arbetskraft samt av familjemedlemmar, främst företagarens hustru. Beträffande sådana särskilda arbetsinsatser bör uppmärksammas, att gällande anvisningar

föreskriver att man vid behovsprövningen skall bortse från inkomster som den värnpliktige själv kan förvärva genom arbete i eget eller annat yrke under den fritid som han under militärtjänstgöringen kan åtnjuta. Undantag göres ej för företagare och bör givetvis inte göras. Till den del företaget ger inkomst på grund av företagarens egna insatser under fritid bör någon reducering av familjebidraget således icke följa. I den mån arbetsinsatser göres av tillfälligt anställd arbetskraft utgör detta en belastning, emedan näringsbidrag ej kan utgå i sådana fall utan endast för heltidsanställd fullgod ersättare. I den mån företaget ger inkomst till följd av hustruns arbetsinsatser bör inkomsten givetvis betraktas som hustruinkomst och ha samma reducerande effekt som hustruinkomst har i andra fall.

En individuell prövning i varje särskilt fall är inte möjlig att genomföra. En schablonmässig bedömning är nödvändig. De regler som tillämpas i den normerade behovsprövningen bör dock omarbetas så att de bättre överensstämmer med faktiska förhållanden. Utgångspunkten måste härvid vara att företagarens bortovaro för militärtjänstgöring medför att hans egen arbetsinkomst helt uteblir. I den mån företaget ändå ger inkomst måste det bero på särskilda insatser av ovannämnda art. Det synes rimligt att utgå från att företaget genom sådana insatser kan ge hälften av normal inkomst. Den inkomsten bör betraktas som hustruinkomst och således i den mån den överskrider 300 kronor per månad till hälften verka reducerande på familjebidraget utom i de fall den överstiger 12 000 kronor per år räknat, då den i enlighet med gällande regler för hustruinkomst till tre åttondedelar bör verka reducerande på familjebidraget. En på detta sätt beräknad hustruinkomst får då anses inkludera kompensation för kostnader för tillfälligt anställd arbetskraft m. m. Av praktiska skäl bör liksom nu företagarens inkomst närmast föregående år tjäna som underlag för beräkningen.

Resultatet av här förordade metod framgår av följande sammanställning.

Företagarens inkomst före- gående år	Beräknad s. k. hustru- inkomst per mån.	Reducering av familje- bidrag per mån.	Utgående familjepening per mån.		
			hustru	hustru + 1 barn	hustru + 2 barn
7 000: —	292: —	—	216: —	303: —	390: —
8 000: —	333: —	16: 50	199: 50	286: 50	373: 50
9 000: —	375: —	37: 50	178: 50	265: 50	352: 50
10 000: —	407: —	58: 50	157: 50	244: 50	331: 50
12 000: —	500: —	100: —	116: —	203: —	290: —
15 000: —	625: —	162: 50	53: 50	140: 50	227: 50
20 000: —	833: —	266: 50	—	36: 50	133: 50
25 000: —	1 042: —	365: —	—	—	25: —

I familjebidraget ingående bostadsbidrag har ej medtagits i sammanställningen av den anledningen att det varierar från person till person och ibland — i fråga om jordbruksfastighet — beräknas på särskilt sätt. Som jämförelse till ovanstående sammanställning kan nämnas att den egna inkomst, som anställds hustru har, får den reducerande effekt på familjebidraget som framgår av andra och tredje kolumnerna i sammanställningen. Vidare kan nämnas att anställd vid en årsinkomst på 12 000 kronor kan ha en civil inkomst på 250 kronor per månad utan att någon reducering blir följden. Vid 20 000 resp. 25 000 kronor i årsinkomst är motsvarande avdragsfria inkomstbelopp 417 resp. 520 kronor per månad. Här förordade ordning för den normerade behovsprövningen för företagare innebär således ingen favorisering utan endast en högst rimlig anpassning mot de villkor som gäller för andra grupper värnpliktiga.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att anvisningarna till 1946 års familjebidragsförfattningar, såvitt gäller värnpliktiga som driver näring eller rörelse, må ändras i enlighet med i motionen angivna riktlinjer.

Stockholm den 16 januari 1962

Fridolf Jansson
i Benestad

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärälund

Fritz Börjesson
i Glömminge

Gustaf Svensson
i Vä

Einar Larsson
i Borrbby

Rune Gustavsson
i Alvesta
